

Svar

**háskóla-, iðnaðar- og nýsköpunarráðherra við fyrirspurn
frá Lilju Rannveigu Sigurgeirsdóttur um ívilnanir
hjá Menntasjóði námsmanna.**

Fyrirspurnin hljóðar svo:

1. *Hyggst ráðherra auglýsa sérstaka tímabundna ívilnun við endurgreiðslu námslána fyrir áramót vegna tiltekinnar námsgreina á grundvelli 27. gr. laga um Menntasjóð námsmanna, nr. 60/2020?*
2. *Hversu margar umsóknir höfðu borist 1. júní 2023 á grundvelli 27. gr. laga nr. 60/2020?*
3. *Hversu margar umsóknir höfðu borist sama dag á grundvelli 28. gr. laganna þar sem kveðið er á um sérstaka ívilnun við endurgreiðslu námslána til lánþega sem búsettir eru á sérstökum svæðum?*

Eins og fram kemur í lögum um Menntasjóð námsmanna og í greinargerð með því frumvarpi sem varð að lögum nr. 60/2020 þurfa annars vegar skv. 27. gr. laganna að liggja fyrir upplýsingar um viðvarandi mönnunurvanda í ákveðnum starfsstéttum eða að slíkur vandi sé fyrirsjáanlegur. Í kjölfar þess þarf að liggja fyrir skýrsla sem byggð er á slíkum upplýsingum sem stjórnvöld vinna í samráði við hlutaðeigandi atvinnurekendur eða samtök atvinnurekenda.

Skilyrði ívilnunar skv. 27. gr. laganna er að lánþegi Menntasjóðs námsmanna sem hennar nýtur skuli hafa lokið prófgráðu í námi til starfsréttinda í viðkomandi starfsgrein og nýti þau réttindi til starfa í viðkomandi starfsstétt þar sem ríkir mönnunurvandi.

Ívilnunarheimild skv. 28. gr. laga um Menntasjóð námsmanna varðar möguleika á ívilnun fyrir endurgreiðslu námslána ef fyrir liggur tillaga frá sveitarfélagi eða sveitarfélögum um þörf fyrir menntað starfsfólk í viðkomandi sveitarfélagi. Í kjölfar tillögu frá sveitarfélagi er Bygðastofnun ætlað að vinna skýrslu um tillöguna í samráði við Samband íslenskra sveitarfélaga. Forsenda fyrir beitingu ívilnunar skv. 28. gr. laganna er að skortur sé á starfsfólki í sveitarfélagi með menntun í ákveðinni starfsstétt. Að uppfylltum þessum skilyrðum og eftir staðfestingu menntayfirvalda um að þörf sé á beitingu heimildarákvæðis laganna eru gerðar kröfur til þeirra lánþega Menntasjóðs námsmanna sem ívilnunar njóta um 50% starfshlutfall hið minnsta og skuldbindingu um búsetu í viðkomandi sveitarfélagi um tveggja ára skeið að lágmarki.

Ívilnunarheimildum 27. og 28. gr. laga um Menntasjóð námsmanna hefur ekki verið beitt og ef til kæmi yrði það ekki mögulegt nema að fenginni sérstakri fjárveitingu á grundvelli aukinnar fjárheimildar í viðkomandi málaflokki í fjárlögum. Ákveði ráðherra að nýta þessar heimildir þarf samhliða að óska eftir ákvörðun Alþingis um auknar fjárheimildir í fjárlögum til Menntasjóðs námsmanna.

Upplýsingar liggja ekki fyrir um hvort þörf sé á starfsfólki með tiltekna menntun til starfsréttinda í ákveðnum starfsgreinum eða ákveðnum landsvæðum. Þá er ljóst að undanfari að

beitingu ívilnunarheimilda í lögunum er frumkvæði annars vegar frá hlutaðeigandi atvinnurekendum eða samtökum atvinnurekenda í viðkomandi starfsgrein og hins vegar frá sveitarfélögum þar sem fyrir liggja upplýsingar um skort á menntuðu starfsfólki í tilteknum starfsgreinum. Komi slíkar kröfur fram og mönnunarvandinn er staðfestur af hálfu Byggyðastofnunar kann að koma til álita að ráðherra leiti eftir stuðningi Alþingis við fjármögnun umræddra ívilnana hjá Menntasjóði námsmanna.